

Balogh Iván

Zsidó öntagadás, aztán hazatalálás, majd a vég – Reitzer Béla esete

1. Reitzer Bélát felekezete akadályozta meg abban, hogy tudományos pályára lépjen, amit így kommentált: "Abból a rétegből való vagyok, melynek csak úgy van helye ezen a földön, ha pénz van, vagy nagy a mozgékonyasága és kevés az etikai kényessége. Egyik feltételnek sem tudok megfelelni, elvesztem". Reitzer végül úgy oldotta meg a dilemmát, hogy – saját bevallása szerint is: érdekből – kikeresztelkedett, és egyik cikkében a korabeli német és olasz szociális gondoskodás előnyös oldalait emlegette. Közben újfajta magyarságkép jelent meg előtte mintaként, amelyet a népi mozgalom, a szociográfusok testesítenek meg. Ez menekülést ígért a Horthy-rendszer hivatalos antiszemitizmusától defenzívába szorult zsidóság fojtónak, gettószerűnek érzett miliójéből egy hitelesebb, kasztszellemtől mentesnek tűnő, átfogóbb "olvasztótégelybe". A népi mozgalom más, zsidó származású szimpatizánsaihoz (Sárközi György, Zelk Zoltán, Keszi Imre, Vas István, Pap Károly) hasonlóan Reitzer a népiek antiszemita megnyilvánulásait egyfajta, mazochisztikus szociális lelkiismeret miatt tűrhette el, amely a magyar zsidóság jogfosztottságát a numerus clausus, sőt, az első zsidótörvény ismeretében sem érezte súlyosabbnak a magyar parasztságénál.

2. ...Reitzer levele már a munkaszolgálatból, 1940-ből, Miskolc környékéről: „Az eredmény az, hogy határozottan filozemita lettem, pedig én még öreg, edzett antiszemitaáknál is nagyobb antiszemita voltam... Parasztok, munkások között az emberség és tisztességes segítőkészség ezernyi és megható jeleivel találkozunk állandóan.”

3.1943 eleje: Reitzer Dorosicsiben elpusztult.

Bányai Viktória

Liliom és Dávid-csillag: a zsidó cserkészlet változó lojalitásmintái

Az előadás arra a kérdésre keresi a választ, hogy a magyarországi zsidó cserkészcsapatok milyen lojalitásmintákat közvetítettek tagjaiknak a mozgalom 35 éve alatt, 1913 és 1948 között. A kezdeti évek nyíltan cionista ideológiája hogyan fért össze az első világháború alatti hazafias háborús szolgálatával? Milyen váltással kellett igazodnia a csapatoknak 1919 után az ellenforradalmi alapra helyezkedő, a keresztény-nemzeti országépítésbe bekapcsolódó Cserkészszövetséghez? Asszimilációs vagy disszimilációs stratégiának kell e tekintenünk a két világháború között működő zsidó cserkészcsapatokat, illetve ezek reprezentatív jelenlétét az 1933-as gödöllői cserkész világtalálkozón? Milyen hatása volt az 1941-es kizárásnak? Milyen jövőképet képviseltek a Holokauszt után újjászervezett zsidó cserkészcsapatok? A vizsgálathoz a cserkészcsapatok belső sajtótermékeit és más forrásanyagát (örsi naplók, csapatparancsok, levelezés) valamint a korabeli hírlapi forrásokat használom.

Bíró Ákos

Franci vagy Sáríka?

Az előadásban nemes krupieci Bauer Gyula ezredes világháborús magánlevelezésére alapozva szeretném bemutatni a Rosseb-bakák volt parancsnokának személyes kötődéseit a Habsburg-Lotharingiai ház uralkodóihoz, a különös tekintélytiszteletet mely a szolgálat által megkövetelt

hódolatot meghaladóan személyiségének integráns része volt, és mely a magánélet egészen meglepő területein is megnyilvánult.

Bíró Tamás

**„...milyen jó dolog magyar zsidónak lenni, de ez mar egy másik vita temaja...”
Lojalitáshierarchiák egy késő 20. századi digitális korpuszban**

A Zsidó Fiatalok Magyarországi Egyesülete (UJS) által 1997 őszén alapított Córesz levelezési lista egyike a digitális kor hajnalából származó, máig kiaknázatlan, azonban a kortárs magyar zsidó történelem kutatása szempontjából jelentős forrásoknak. A Facebook és a kommentelési lehetőséget biztosító számos online újság, blog korában szinte elképzelhetetlen, hogy 22 évvel ezelőtt még csak egyetlen elektronikus kommunikációs csatorna állt a magyar(országi) zsidó fiatalok – és kevésbé fiatalok – rendelkezésére. Előadásom során a Córesz archívumában térképezem fel a lojalitáshierarchiákat az ezredfordulón.

A Córesz levelezési lista által szolgáltatott társadalmi minta nem reprezentatív a korabeli magyar(országi) zsidóságra nézve, bárhogy is értelmezzük az alapsokaságot. Az alapító ifjúsági szervezet és az alkalmazott modern technológia következtében elsősorban (de messze nem kizárólag) fiatal, öntudatos zsidók levelezésébe kapunk betekintést, akik a modern magyar társadalomhoz és a zsidó hagyományokhoz egyaránt kötődnek, a kettő közt ellentétet nem érzékelve. Ennek a generációnak a lojalitáshierarchiája jól rekonstruálható a digitális forrásból, amellyel a lista egyes tagjai egyetértenek, mások vitatkoznak, vallási-ideológiai beállítottságuk és életkoruk függvényében. A Córesz levelezési listán zajló viták következtében a 2000-es évek elején két, egymással ellentétes politikai-társadalmi nézeteket valló „szakadár lista” is létrejött, elsősorban az alapítókénál idősebb generációk képviselőiből, így az ő értékrendjükre is következtethetünk a források feldolgozásával.

Az egymással gyakran összeütköző hierarchiák feltérképezése során számos módszertani nehézségre is felhívom a figyelmet. Az ekkor még új kommunikációs formának számító online térben az őszinte, az eltúlzott, valamint az álnéven, esetleg provokatív céllal kreált személyiségek megnyilvánulásait is forráskritikával kell kezelnünk.

Cieger András

Szimbolikus politika és lojalitáskonfliktusok a dualizmus kori Magyar Királyságban

Az ünnepek, emlékművek, állami szimbólumok, kultuszok és a kiegyezés kapcsán felmerülő morális problémák egyaránt lehetőséget adnak az állami és ellenzéki emlékezetpolitika, a hatalmi reprezentáció és a hozzájuk kapcsolódó legitimációs eljárások, illetve a párhuzamos nemzetépítés jelképekben megtestesülő konfliktusainak, a lokális emlékezetek működésének vagy éppen az egyén szintjén jelentkező lojalitásdilemmáknak a tanulmányozására. A birodalmi, államnemzeti, etnikai, felekezeti nézőpontú vagy éppen az egyént a középpontba állító elemzésekhez pedig gazdag forrást nyújthatnak mind a hivatali, mind a személyes források, valamint a korszak sajtója és művészeti alkotásai.

Előadásunk – amely folytatása kíván lenni az ugyanebben a körben 2014-ben elmondott és 2016-ban megjelent gondolatoknak – ezúttal az 1883. évi XVIII. törvénycikk, valamint az 1890-es években megjelent kormányzati rendeletek kapcsán kiobbant zászló- és címervitát kívánja